

Το πρώτο βήμα...

Νίκος Μπακόλας, Μην κλαις, αγαπημένη. [2η έκδοση] Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα 2000, 103 σελ., 103 σελ., 1.800 δρχ.

Γράφει ο Γιώργος Κορδομενίδης

Σαράντα δύο χρόνια μετά την πρώτη του έκδοση, το 1958, κυκλοφορεί σε νέα έκδοση το πρώτο πεζογράφημα του Νίκου Μπακόλα (1927-1999), η νουβέλα *Μην κλαις, αγαπημένη*. Καθώς από τον ίδιο εκδοτικό οίκο έχουν κυκλοφορήσει, πριν από μερικούς μήνες, τα πρώιμα μικρά πεζά του, υπό τον τίτλο *Χρονιές άγιες και άγριες*, σε έκδοση που πρόλαβε να επιμεληθεί ο ίδιος ο Μπακόλας, λίγο πριν από τον θάνατό του, ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης μπορεί να έχει πλήρη την εικόνα της πρώτης περιόδου ενός από τους πιο σημαντικούς μεταπολεμικούς Έλληνες πεζογράφους.

Γράφοντας για τη νουβέλα αυτή στο περιοδικό *Κριτική*, αριθ. 6, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1959, ο Δήμος Κρητικός (ψευδώνυμο του Μανόλη Αναγνωστάκη) εξέφραζε κάποια επιφύλαξη για το τα πρόσωπά του (του βιβλίου): *σαν ξένα προς μια άμεση ελληνική πραγματικότητα και αρκετά εξαντλημένα από ανάλογα ξένα μυθιστορήματα και ταινίες, δύσκολα αποκτούν πειστικότητα και ανάγλυφες διαστάσεις, δύσκολα προεκτείνονται*. Ερχιγε όμως το βάρος στα θετικά που υπήρχαν στο *Μην κλαις, αγαπημένη* και παρατηρούσε:

Ο νέος πεζογράφος [...] αρνήθηκε να καταπιαστεί με "αυτοβιογραφικές" μικροαναλύσεις, όπως κατά κανόνα αρχίζουν το πεζογραφικό τους στάδιο οι νέοι συγγραφείς, αλλά με ένα αφήγημα πλοκής, εξωτερικής δράσης, κίνησης προσώπων, προβολής χαρακτήρων. Προτίμησε το δύσκολο δρόμο και όχι τον φυσιολογικά προχειρότερο. [...] Ο Μπακόλας αναμφισβήτητα ξέρει να γράφει. Ξέρει να στήνει καταστάσεις και να τις φωτίζει πολύπλευρα. Ξέρει -- κι

αυτό νομίζω είναι το κριότερο προσέγγισμά του -- να είναι συγκεκριμένος και λιτός στις περιγραφές του, προσώπων και πραγμάτων, και να προβάλλει τα κείρια σημεία χωρίς περιττές πολυλογίες.

Το *Μην κλαις, αγαπημένη* εξιστορεί την αδέξια προσπάθεια δύο νέων ανθρώπων, της κοπέλας ενός καμπαρέ και ενός νέγρου ναυτικού που έχει μιλήσει με τον υπόκοσμο, να ξεφύγουν από το ασφυκτικό πλαίσιο ενός σκληρού περιβάλλοντος, στο οποίο βρέθηκαν από ανάγκη κι από (κακή) τύχη. Στην ελάχιστη ανεκτική σε προσμελείς φυλών και χρωμάτων Θεσσαλονίκη του μεταπολέμου, οπότε οι αλλοδαποί, και μάλιστα εγχρωμοί, που την επισκέπτονταν ήταν ελάχιστοι και φάνταζαν εξωτικοί, όχι μόνο το θέμα αλλά και η κατά τόπους μελοδραματική αφήγηση διαβάστηκε άνω ως ξένα. Η απομπικρυνση του Μπακόλα από τη συνθήκη έως τότε θεματογραφία αλλά και από το κλίμα του εσωτερικού μονολόγου, με τη χρησιμοποίηση ρεαλιστικής γραφής σε στυλ αστυνομικής ιστορίας είχε ως αποτέλεσμα να σχολιαστούν, θέμα και ύφος, ως απόηχος της αγάπης του Μπακόλα για τον Φώκνερ (τον οποίο μάλιστα μετέφρασε αργότερα) αλλά και για τον νουάρ κινηματογράφο. Ο ίδιος ο Μπακόλας δεν αρνήθηκε ποτέ αυτές τις δύο αγάπες του. Ωστόσο, θυμίζω πως όταν έγραψε το *Μην κλαις, αγαπημένη* δεν είχε διαβάσει ακόμη

Φώκνερ, μάλιστα έλεγε πως το κλίμα του βιβλίου του αυτού βρισκόταν περισσότερο κοντά στον Στάνμπεκ ή τον Κόλγουελ παρά στον Φώκνερ (συνέντευξή του στον Νούλη Τραϊανό Χατζηδημητρίου, *Κυριακάτικος Ριζοσπάστης*, 20.11.1988).

Ο σημερινός αναγνώστης της νουβέλας αυτής, πρώτα πρώτα επιβεβαιώνει ότι πρόκειται για βιβλίο που άντεξε στον χρόνο και διαβάζεται ακόμη με ενδιαφέρον, παρότι έχει τελικώς ελάχιστη σχέση με το μεταγενέστερο πεζογραφικό έργο του Μπακόλα. Επί πλέον, αυτό το ώριμη γραφής κείμενο προαναγγέλλει (όπως έχει παρατηρήσει εύστοχα ο Παναγιώτης Πίστας) αρκετά από τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν και τα άλλα βιβλία του Μπακόλα: τη μεγάλη φροντίδα για το ύφος, την προτίμησή του στα θέματα του έρωτα και της περιπέτειας, την επιμονή του στην προκαθορισμένη ή τελική συντριβή της πλειονότητας των ηρώων του.

Οι ήρωες αυτοί παίρνουν σάρκα και οστά μέσα από μια αδιάκοπη συσσώρευση καταστάσεων και φράσεων που αναδύονται είτε από την καθημερινότητα είτε από το ασυνείδητο. Αφήνονται (από τον ίδιο τους τον εαυτό αλλά κι από τον συγγραφέα που τους επινόησε) να καούν πυρπολημένοι από τα πάθη τους και παραδομένοι σε μια αδυσηγή μοίρα.